Novembre 2019

PEL POBLE, AMB BON PEU!

Projecte socieducatiu Camins escolars

Antecendents

Fa uns anys els Serveis Educatius Municipals treballàrem amb la idea de la 'Ciutat dels infants', un projecte fet a Itàlia basat en els estudis i les reflexions del pedagog italià Francesco Tonucci.

La idea era fer feina cap a una nova filosofia de govern de la ciutat, considerant els infants com a paràmetres i garants de les necessitats de tota la ciutadania. Per tant, no es tractava de demanar un compromís més gran per augmentar els recursos i els serveis a favor de la infància, sinó de treballar per una ciutat diferent i millor per a tothom, de manera que també els infants poguessin viure una experiència com a ciutadans autònoms i participatius.

Així, es va fer un consell infantil, on els nins i nines digueren la seva sobre la vida del poble, i un mapa emocional, on l'alumnat de primària va analitzar el poble i en destacà, des del seu punt de vista, les fortaleses i les debilitats.

D'aquella experiència, en quedà una empremta, i és que, des de llavors, defensam la idea que els infants, com a ciutadans del present, són capaços de participar activament en la construcció, el desenvolupament i la millora del poble, aportant-hi un punt de vista i un pensament diferent, divers i creatiu.

Per què un projecte de camins escolars?

Tenint present els antecedents, el Govern municipal aposta perquè els infants participin activament en els projectes de poble, ja que, com defensa F. Tonucci, "una ciutat adaptada als infants és una ciutat on tothom viu bé" (Quan els infants diuen prou!, F. Tonucci, Editorial Graó, 2004, pàg. 186). Si els nins i nines poden participar en els projectes del poble, el sentiran seu avui com a infants i demà com a persones adultes, i serà un poble del qual voldran tenir cura.
Actualment, es fa palesa la necessitat de treballar per canviar el model de poble que dona un excessiu protagonisme al cotxe i es vol promoure un desenvolupament sostenible del municipi.

Un projecte com el que es vol engegar pretén fomentar també dues dimensions de la vida dels infants: la seva autonomia i la seva participació.

A més, projectes d'aquestes característiques es poden fer extensius a la participació de tota la població, perspectiva educativa que volem que sigui una realitat.

Què s'ha fet?

Un camí escolar és un itinerari senyalitzat que poden seguir els nins i nines en els trajectes d'anada i tornada d'escola. El camí té un origen (un o diversos punts de partida que cadascú determina segons d'on es vol partir) i un final del trajecte, que sempre és el centre escolar o espais d'interès (Biblioteca, Teatre, Poliesportiu...).

Però els camins escolars també són un projecte de col·laboració entre l'escola, les famílies, el teixit comercial, la ciutadania i l'Ajuntament, que es concreta en la millora dels itineraris més freqüentats pels infants en els seus desplaçaments a peu cap a l'escola.

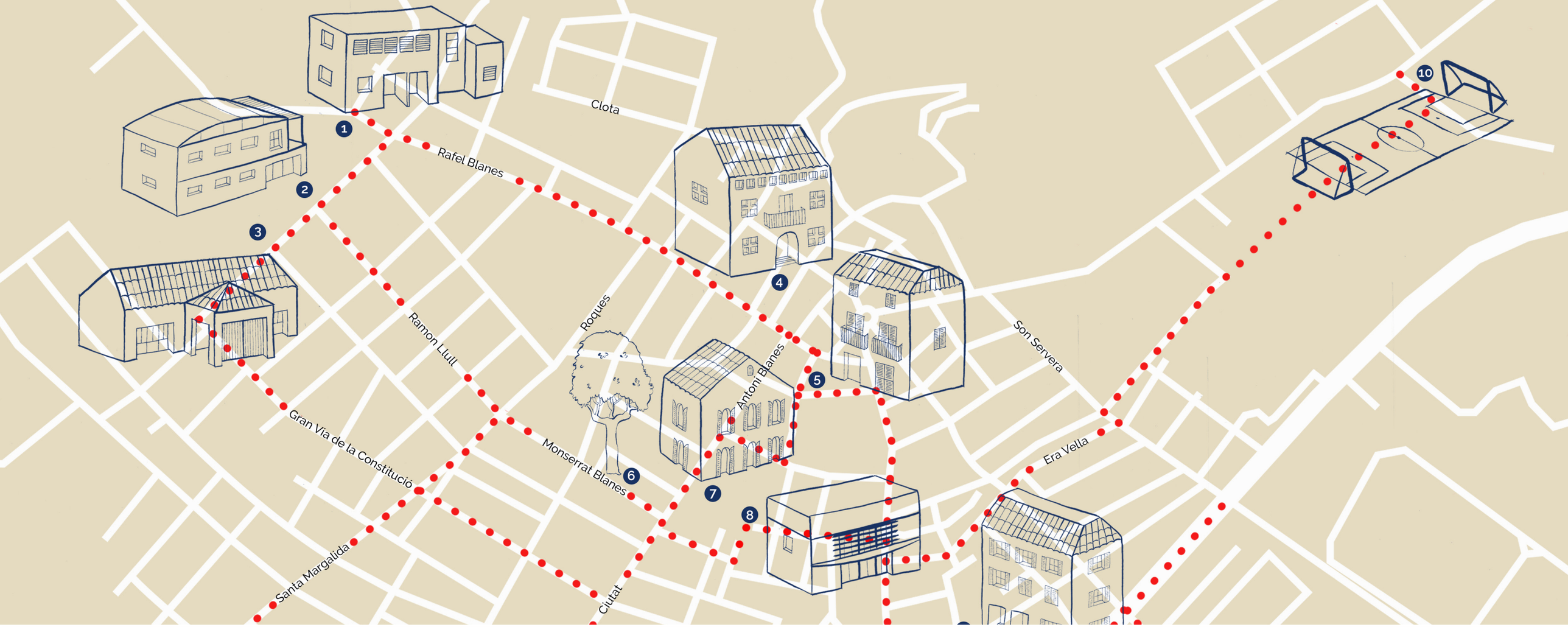

Plànol amb les rutes existents

Per a què s'ha fet?

Objectius generals:

Per facilitar la mobilitat autònoma, segura i sostenible de la població escolar a partir dels 8 anys per poder anar sols o amb companys i companyes a l'escola o a diversos indrets del poble.

Per generar un moviment de transformació cívica.

Per contribuir a un desenvolupament més sostenible del poble i, especialment, a la millora de la mobilitat per a les persones.

Objectius específics:

Població en general

Fomentar la participació, tant dels infants com dels diversos agents socials que es puguin implicar en el projecte.

Treballar per tenir un poble més adaptat als infants.

Afavorir la reconstrucció d'un ambient de poble solidari i cooperatiu.

Assolir hàbits més saludables per als infants i més sostenibles per al poble.

Afavorir que el carrer es converteixi en un espai més de relació, d'intercanvi d'idees, on les persones vianants se sentin segures i còmodes.

Reduir la congestió de vehicles.

Població escolar

Millorar el coneixement de la barriada de l'escola.

Millorar la capacitat d'orientació.

Identificar les situacions de perill.

Triar els recorreguts més segurs i agradables.

Formular propostes de millora i participar-ne en l'execució, si s'escau.

Incrementar la capacitat d'adaptació a situacions noves.

A qui va dirigit el projecte? Quins són els agents participants?

Els protagonistes principals d'aquest projecte són els nins i nines a partir de 8 anys.

Tot i això, sense la implicació de les diverses institucions, entitats i col·lectius que s'enumeren a continuació, el projecte seria inviable i perdria tot el sentit.

Centres educatius

L'escola ha tengut i tendrà un paper decisiu per a l'èxit de la iniciativa. Així, els objectius dels camins escolars s'han incorporat a les àrees curriculars i que s'han posat en marxa dinàmiques participatives en la fase de diagnòstic i disseny del projecte amb els infants (treball d'aula, coneixement de l'entorn, etc.).

El centre escolar ha tengut un paper actiu en les diferents fases i propostes del projecte, com ara a l'hora de passar les enquestes, en la posada en funcionament d'activitats educatives, etc.

Famílies i AMIPA

L'experiència serà acceptada i interioritzada quan les famílies reconeguin que anar sols a l'escola és possible i acceptable per als seus fills i les seves filles. Per tant, és necessari implicar les famílies des del primer moment, fent-los entendre la importància que té, per als seus fills, assolir més autonomia, així com l'oportunitat que suposa per al poble practicar la solidaritat social.

La participació de les famílies es pot canalitzar a través de les AMIPA, però sempre s'ha de tenir clar i present que el projecte s'adreça a totes les famílies de l'escola, siguin membres de l'associació o no.

La implicació per part d'aquest grup pot tenir diferents nivells: com a acompanyants voluntaris en els desplaçaments, en la valoració de la seguretat dels itineraris o simplement com a persones usuàries dels itineraris, ja que en els seus desplaçaments a peu es beneficiaran de les millores de l'entorn urbà i de la percepció de seguretat.

Teixit comercial

Com que es parteix del supòsit que una mobilitat sostenible afavoreix tothom, s'ha trobat convenient també fer partícips els establiments (comerços, bars, tallers, oficines, apotecaries, etc.) que es troben en el camí escolar com a col·laboradors del projecte. És allò que algunes iniciatives anomenen comerç amic, ja que aquests agents poden oferir els seus locals com a punts de referència per a les necessitats eventuals dels infants que es mouen sols.

Per això, els establiments adherits tendran un adhesiu del projecte que els nins i nines reconeixeran com a portal amic.

Adhesiu pels establiments de referència

Tercera edat

La idea és que en un futur proper, o sobretot en els inicis de curs, aquest sector de població pugui ser col·laborador directe ja que, a l'entrada i sortida de l'escola, poden col·laborar a regular el trànsit i ajudar la població escolar a sentir-se més segura. A més, totes les millores que es facin en els camins escolars indirectament seran millores que aquest col·lectiu també podrà aprofitar.

Ajuntament

És un projecte transversal que afecta moltes àrees: mobilitat, seguretat ciutadana, educació, urbanisme i medi ambient. El projecte ha comptat amb la implicació de les persones responsables de les diferents àrees, el batle, regidors i regidores, i del personal tècnic municipal.

Com ho hem fet fins ara?
Fases del projecte

1. Anàlisi de l'espai públic i la mobilitat de l'alumnat i les famílies

S'han estudiat els hàbits de mobilitat en els desplaçaments escolars, el grau d'autonomia amb què es desplacen els infants, els sistemes de transport que es fan servir (vehicle privat, transport collectiu, bicicleta, a peu, etc.), la distància que hi ha entre el seu domicili i el centre escolar, la percepció sobre l'itinerari que se segueix i conèixer els vials amb major freqüència de pas:

- mitjançant enquestes dirigides als nins i nines i als pares i mares; i
- realitzant, a l'aula, una reproducció, damunt un plànol, dels diferents recorreguts que fa l'alumnat per arribar al centre escolar.
- analitzant, mitjançant escrits i dibuixos, la percepció dels nins i nines de camí que fan a l'escola quan hi van a peu.

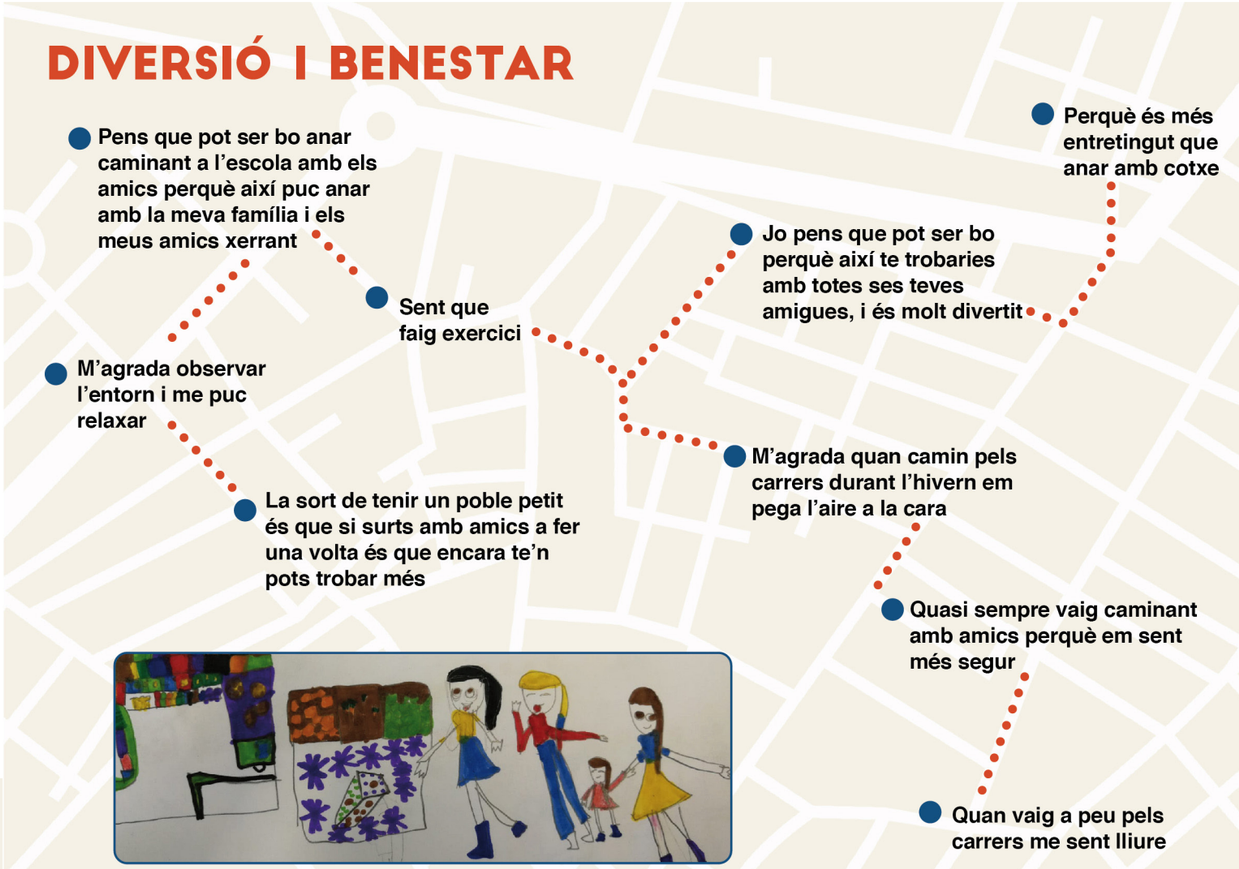

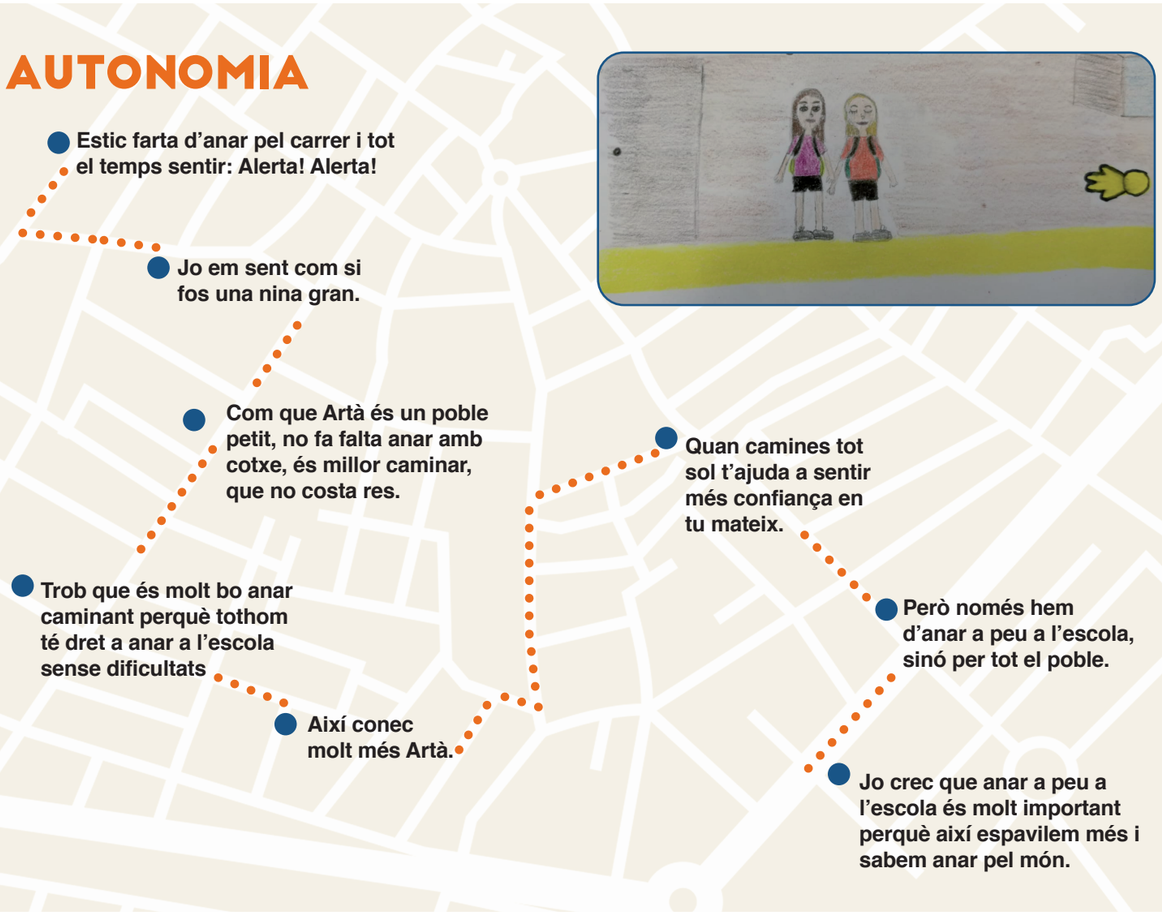

Alguns dels fragments de les reflexions manifestades en els escrits elaborats pels nins i nines

2. Disseny i execució d'un Pla d'acció

Es va configurar un Pla d'acció en coherència amb allò que es va identificar, prioritzant les accions en funció dels criteris tècnics i el pressupost disponible i s'acordaren les accions tècniques, logístiques, pedagògiques i de participació que s'han desenvolupat fins ara .

2.1. Activitats educatives amb l'alumnat

- Elaboració i elecció d'una imatge.
- Activitats de coneixement de l'entorn.
- Coneixement del recorregut.
- Identificació de les fortaleses del camí escolar.
- Identificació de les possibles dificultats del camí escolar.
- Identificació dels diferents senyals de trànsit (programa d'educació viària amb la policia).
- Identificació dels possibles comerços, tendes, tallers, etc., que puguin ser amics del camí escolar i visita a alguns d'ells.
- Propostes de millora dels infants en relació als camins escolars.
- Potenciar el sentit de pertinença al projecte pintant les petjades dels voltants de l'escola

A l'aula realitzant activitats de percepció de l'entorn

Descobrint les diferents rutes al plànol

Visitant els establiments col·laboradors

Deixant l'emprempta als carrers del voltant de l'escola

2.1. Altres activitats

- Implicació dels comerços i establiments que seran "Portal amic" on s'hi col·locarà l'adhesiu de referència.
- Com a primer encontre amb el sector juvenil, s'ha fet una col·laboració puntual amb el Centre Jove en què els joves han elaborat les xapes pels infants que seran el distintiu del dia pilot.
- Col·laboració per part d'agents implicats per l'enregistrament d'uns vídeos explicatius i promocionals (mare, pare, mestre, policia, comerciants...).

Què pot fer la gent perquè funcioni?

Anar a peu pel poble

Fomentar l'autonomia dels fills i filles perquè puguin desplaçar-se sols per les diferents rutes

Fer difusió de les rutes i del projecte

Tenir esment dels infants que van sols pel carrer

AJUNTAMENT d'ARTÀ